

Sweeping Statements

Stel: een bedrijf wordt verdacht van grootschalige fraude met uitkeringen. De informatie is te vinden in de Polisadministratie die alle lonen en uitkeringen bevat. De opsporingsbeambten stellen een gerichte vraag en twee uur later ligt er een overzicht op-maat op het bureau van de OvJ. Wat is SQL toch een wereld-uitvinding. Wat kun je niet allemaal doen met een rijke database! Nog mooier/verleidelijker: door één regel code te verwijderen onderwerpen we in één klap alle 800.000 bedrijven aan dezelfde controle – leve SQL! Mag zoiets? Ja, door de juiste instantie op grond van de juiste wet. Moet zoiets? Wederom Ja! De overheid moet economische delicten actief tegengaan ter bescherming van de belastingmoraal, eerlijke concurrentie en het vermijden van Griekse toestanden.

Laatst kreeg ik mijn argumentatie keihard retour. Ik had het met iemand over *dataretentie*, de plicht die de overheid Internet Providers (ISP's) en Telco's gaat opleggen om communicatiegegevens, wellicht (later) ook *content*, op te slaan en frequent over te dragen aan een orgaan van het Ministerie van Justitie. Dit CIOT (www.ciot.nl) stopt nu al alle klantgegevens in een database die ter beschikking staat van opsporingsinstanties. Ik ben hier mordicus tegen en een gesprekspartner vond dat meer-voudig inconsequent: "Een verdediger van grote geïntegreerde databases is tegen consolidatie van data. Dezelfde persoon die vindt dat systemen actief moeten worden ingezet om fraude op te sporen is er tegen dat zoiets gebeurt als het om telecommunicatiegegevens gaat." *Touché?* Nee!

Wie de discussie uiteenrafelt ziet dat er twee zaken spelen: privacy en efficiency. Ten aanzien van privacy is de zaak voor mij als burger simpel: doel van het insturen van loonaangiften is mede het afleggen van verantwoording. Controle daarop is dan een plicht. Bij de registratie van communicatiegegevens (beller, gebelde, tijdstip, tijdsduur, IP-adres, URL, locatie, enzovoort) gaat het om onderbouwing van de rekening die moet worden voldaan. Van die gegevens moet de staat afblijven, *tenzij*. En *Sweeping SQL statements* zijn al helemaal uit den boze. Wie niet verdacht wordt, wordt niet gecontroleerd, punt! Dat vindt de overheid zelf ook, maar bij bijna drie miljoen (!) gerichte telefoonopvragingen per jaar zit u ook, bijvoorbeeld als u uw van fraude verdachte tandarts belt voor een behandelaafpraak. Vraag maar aan Guus Hiddink waar een zorgeloos telefoontje toe kan leiden. Ten aanzien van privacy is het kernpunt echter dat centralisatie van gegevens bij de overheid helemaal niet nodig is als er alleen maar gerichte vragen worden gesteld over iemand die wordt getapt. Dat kan gewoon met een webservice

of een inkijschermje. De reden om de gegevens toch centraal vast te leggen is, begrijp ik, gegarandeerde beschikbaarheid. Wat een triest argument: de gegevensstromen naar die centrale overheidsdatabase zijn natuurlijk enorm groot en kostbaar en een slechte beschikbaarheid van decentrale gegevens bij een ISP of Telco is eenvoudig af te straffen met boetes en audits. Decentrale vastlegging voorkomt niet alleen dat ons browse- en belgedrag toch wordt geanalyseerd met behulp van *sweeping SQL*, het leidt ook tot een vier-ogen mechanisme dat nu ontbreekt. (Denk vooral niet dat de overheid zichzelf controleert – dat gebeurt zelden.) De ISP of Telco heeft immers inzicht in welke gegevens worden opgevraagd en kan namens mij als klant/burger controleren wat er zoal gebeurt. Tegelijk kan die ISP/Telco, als dat wettelijk goed is geregeld, mij achteraf informeren. Waarom zou Vodafone mij niet het recht geven (of zelfs ertoe verplicht worden) om mij na verloop van tijd en na afloop van een onderzoek te melden welke gesprekken en internet-sessies zijn afgetapt omdat ik belde met iemand die ergens van verdacht was of zelf object van onderzoek was? (Het antwoord is natuurlijk dat we ons zouden doodschrikken en de politici de wet meteen zouden moeten veranderen.)

Het efficiency argument is ook al niet sterk. Centrale databases zijn kosteneffectief als ze op allerlei manieren worden bevroegd en/of wanneer er grote hoeveelheden data moeten worden doorzocht. Daarvan is hier dus uitdrukkelijk geen sprake – althans voorlopig en officieel. Verder is het functioneren van de overheid op ICT-gebied meestal dramatisch. Organisaties als Telco's en ISP's hebben anders dan de overheid wél verstand van ICT. Dat decentrale opslag bij/door de aanbieders goedkoper uitpakt is een *safe bet*, temeer daar ISP's en Telco's zullen gaan samenwerken en zelf de optimale schaal van gegevensopslag gaan kiezen. En wie dan nog steeds gelooft in de voordelen van gecentraliseerde opslag moet de vraag beantwoorden waarom die optimale schaal dan de nationale is. De wetgeving komt uit Europa en communicatie is echt Internationaal, dus doe het dan meteen op EU-schaal – dan zorgen de Duitsers er wel voor dat de privacy goed is geregeld. Of gaat het misschien weer eens om een ambtenarentoko die een eigen ICT-orgie wil houden – want reken maar dat dit weer een dure ICT-grap wordt. Het is nog niet te laat om de overheid tot de orde te roepen. Ik zeg: *doen!*

Dr. René Veldwijk (ReneV@Ockham.nl) is partner bij de Ockham Groep.